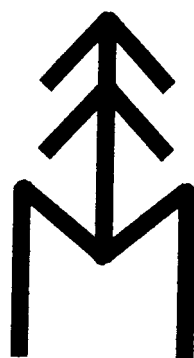

Zväz chovateľov koní na Slovensku - družstvo

**Štatút plemennej knihy plemena
norik muránskeho typu**

2017

Využitie koní v lesnom hospodárstve má svojich odporcov i zástancov. Faktom však zostáva, že napriek vysokému stupňu mechanizácie nie je možné priblížiť modernými mechanizačnými prostriedkami všetku vyťaženú drevnú hmotu. Súvisí to predovšetkým s terénnymi a klimatickými podmienkami. Boli, sú a aj budú ťažko prístupné terény, kde jediným možným variantom približovania dreva bude použitie konských záprahov.

V súčasnosti je v lesníctve vysoko preferované prírode blízke obhospodarovanie lesov, jemnejšie výchovné a obnovné postupy (zhrnuté pod označením PRO SILVA) a využitie koní je tam prioritné. Na Slovensku kvôli prírodným podmienkam je potrebné ročne priblížiť koňmi 6 – 7 % všetkého vyťaženého dreva. Význam chladnokrvných koní bude narastať aj pri približovaní dreva v chránených oblastiach a národných parkoch. Kôň sa dokáže obratne pohybovať na strmých svahoch, na rozbahnenom teréne i zľadovatených miestach. Vykonáva prácu v podmienkach pre traktor nevýhodných, a pritom neprodukuje s prírodou nezlučiteľné znečistenie prostredia.

Prax ukázala, že pri približovaní dreva v strmých, ťažko prístupných terénoch s veľkým výškovým prevýšením, kde sa vyžaduje obratnosť a odolnosť voči nepriaznivým podmienkam, je najlepšie využiteľný kôň norický.

Pôvod norického koňa sa viaže k starorímskej alpskej provincii Noricum, ktorá sa nachádzala približne na území dnešného Rakúska. Význam tejto provincie spočíval v obchode so soľou. Cez toto územie prechádzali karavány nosných koní a vozov, zásobujúce soľou väčšinu územia rímskeho impéria. Norik vďaka svoj rozvoj rímskemu pragmatizmu. Rimania vedeli na chove koní zarábať a na území svojej obrovskej ríše budovali žrebčiny, ktoré ich zásobovali koňmi.

Predkovia norika boli pravdepodobne príbuzní ťažkých bojových koní, ktoré sa chovali neďaleko dnešného Salzburgu a slúžili na ťahanie vozov a nosenie nákladov. Podľa dostupných informácií sa v šestnástom storočí uskutočnili pokusy zlepšiť norický chov taliansko-španielskymi žrebcami. Tieto pokusy však vyzneli negatívne tak isto, ako neskorší pokus o prílev krvi holštýnskych, clydesdalských a normandských žrebcov.

Chov norika sa v dvadsiatom storočí rozšíril okrem svojej pôvodnej vlasti aj do iných krajín a vzhľadom k určitej uzatvorenosti v jednotlivých chovných oblastiach a vplyvom prostredia a spôsobu odchovu sa vytvorili viaceré rázy tohto plemena. Jednotlivé rázy sú typovo odlišné, napríklad norik bavorský je mohutnejší ako norik rakúsky. Najznámejšími typmi sú napríklad norik tirolský, štajerský, bavorský, sliezsky a na Slovensku norik muránskeho typu.

História chovu koní norika muránskeho typu sa začala odvíjať v období 50. rokov 20. storočia, keď bol v roku 1950 zriadený žrebčín na Veľkej Lúke pri Muráni. Dôvodom založenia chovu koní bola potreba produkcie koní pre lesné hospodárstvo a pre armádu. Pretože toto stredisko nebolo kapacitne postačujúce na odchov potrebného počtu koní, do r. 1956 sa vybudovali ďalšie 4 strediská: Paseky, Dobšinská Ľadová Jaskyňa, Dobšiná a Betlanovce. Dnes je chov sústredený na dvoch strediskách – v Dobšinej a Veľkej Lúke pri Muráni.

Počas jeho existencie je pre žrebčín charakteristická niekoľkonásobná zmena chovného cieľa ako výsledok meniacich sa požiadaviek na exteriér a úžitkovosť ťažných koní zo strany lesných závodov. V chove koní na Muráni rozlišujeme 3 základné etapy, ktoré nie sú presne časovo ohraničené a navzájom sa prelínajú.

- 1) Chov hucula v čistokrvnej forme
- 2) Zmohutňovací proces hucula krížením s plemenami fjord, hafling a norik
- 3) Chov norika

Prvá etapa je charakteristická pre päťdesiate roky. Základom chovu bolo stádo huculských kobýl, resp. kobýl huculského typu, vykúpené zo zemskeho chovu východného Slovenska. V druhej polovici 50. rokov požadovali lesné závody kone s väčším telesným

rámcom a väčšou hmotnosťou. Preto sa pristúpilo k zmohutňovaciemu procesu hucula krížením s plemenami fjord, hafling a neskôr plemenom norik. Cieľom takéhoto kríženia bolo vytvorenie nového plemena – slovenský horský kôň. Tento produkt mal mať mohutnejší telesný rámec pri zachovaní dobrých úžitkových vlastností huculského plemena. Zámer sa čiastočne podarilo dosiahnuť, ale pretože nie sú podklady vyhodnocujúce celý proces a nedosiahla sa tvarová a typová vyrovnanosť podľa chovného cieľa, nemôžeme hovoriť o samostatnom plemene. Dôkazom tohto tvrdenia je aj záver z práce „Odborná expertíza o plemenárskej práci žrebčína Muráň za dobu jeho trvania, t.j. v rokoch 1950 – 1967 a stanovenie ďalšej perspektívy plemenárskej práce k vyšľachteniu vhodného koňa pre potreby lesného hospodárstva“. Túto prácu vypracovali v roku 1968 MVDr. Richter a Dr. Ing. Munk. Mimo iného sa tu konštatuje: „Na podklade zhodnotenia výsledkov doterajšej chovateľskej práce žrebčína Muráň a v súlade s názormi chovateľských odborníkov konštatujeme, že napriek nespornému zmohutňovaciemu procesu, ku ktorému došlo v priebehu 17 rokov existencie žrebčína za použitia metódy kríženia huculských koní so žrebcami mohutnejších i chladnokrvných plemien, sa až do teraz nepodarilo v priemere dosiahnuť u produktov žrebčína mierového a váhového limitu, stanoveného žrebčínou ako úloha pri vytváraní horského koňa pre potrebu lesných závodov krížením.“

Začiatkom 80. rokov bola v spolupráci s Výskumnou stanicou pre chov koní v Slatiňanoch vypracovaná koncepcia „Rozvoj chovu koní na Muráni pre roky 1984 – 1990“. Podľa tejto koncepcie je potrebné zamerať sa na chov norika v čistokrvnej forme, ktorý plne vyhovuje požiadavkám lesného hospodárstva. V roku 1991 bola vypracovaná „Koncepcia chovu koní na Stredisku chovu koní (SCHK) Dobšiná“, ktorá bola aktualizovaná v roku 1993.

Práve osemdesiate roky sú začiatkom uskutočňovania schváleného koncepčného a konsolidačného zámeru chovu koní na Muráni s cieľom realizovať postupne prevodné kríženie v tej dobe heterogénneho stáda matiek. Tento zámer zohľadňuje požiadavky lesnej prevádzky. Schváleniu koncepcie prevodného kríženia použitím norických žrebcov viedol rad aspektov. Jedným z nich bola aj skutočnosť, že realizácia trojplemenného kríženia nepriniesla požadovaný efekt, nakoľko výsledný materiál nedosahoval parametre požadované odberateľmi. Do plemenitby sa od tohto obdobia zaraďovali len plemenníky typické pre dané plemeno.

Od roku 1983 sa pravidelne realizujú bonitácie plemenného materiálu, a od roku 1988 sa do plemenitby zaraďujú len jedince po absolvovaní skúšok výkonnosti.

Cieľom chovu je produkcia kvalitných, ľahko ovládateľných koní, použiteľných v lesnej prevádzke, poľnohospodárstve, agroturistike a produkcia plemenných žrebcov pre krajinový chov.

Základné kritériá štatútu plemennej knihy

Právnym základom štatútu plemennej knihy (ďalej len PK) je Zákon NR SR č. 194/98 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat, a o zmene a doplnení Zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2015/262, ktorým sa v zmysle smerníc Rady 90/427/EHS a 2009/156/ES stanovujú pravidlá týkajúce sa metód identifikácie zvierat čelade koňovitých (nariadenie o pasoch pre kone), Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat (nariadenie o plemenitbe zvierat), STN 46 6310 „Plemenné kone“ z roku 1997, Šľachtiteľský program plemena norik muránskeho typu, aktuálny finančný poriadok a Stanovy Zväzu chovateľov koní na Slovensku – družstvo (ďalej len ZCHKS). Šľachtiteľský

program je dokument vypracovaný Radou plemennej knihy plemena norik muránskeho typu a schválený Predstavenstvom ZCHKS. Zväz chovateľov koní na Slovensku, družstvo, je uznaná chovateľská organizácia (ďalej len UCHO), ktorá vedie PK plemena norik muránskeho typu na území Slovenskej republiky.

Šľachtiteľský program ZCHKS pre Plemennú knihu plemena norik muránskeho typu je súbor šľachtiteľských opatrení a metód šľachtenia, ktoré vychádzajú z chovného cieľa. Pri stanovení chovného cieľa sa prihliada na hodnotenie plemenného typu, stavby tela, výsledkov kontroly úžitkovosti, následnej kontroly úžitkovosti prostredníctvom furmanských súťaží a kontroly dedičnosti. Šľachtiteľský program je spracovaný v súlade s medzinárodnými pravidlami (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012).

Šľachtiteľský program stanoví:

- chovný cieľ norika muránskeho typu,
- selekčný program,
- akceleračný program,
- metódy kontroly úžitkovosti a dedičnosti,
- posudzovanie vlastností a znakov prostredníctvom lineárneho hodnotenia,
- vedenie evidencie o výkonnosti populácie norika muránskeho typu.

Výsledky šľachtenia sú pravidelne zverejňované na www stránke ZCHKS.

1 Súčasný stav

Norika muránskeho typu možno charakterizovať ako plemeno jednostranne úžitkového koňa ťažného. Chovným cieľom je dostatočne mohutný chladnokrvný kôň. Norik muránskeho typu je kôň stredného až väčšieho rámca. Je obľúbený pre svoju výkonnosť a pevnú konštitúciu. Práve konštitúcia je najdôležitejším selekčným kritériom pri jeho chove.

Norik muránskeho typu má predĺženú dobu ontogenézy, je to kôň dlhoveký.

Norický kôň je najtypickejším predstaviteľom skupiny koní západných, okcidentálnych. Táto skupina sa líši od koní východného typu robustnejšou telesnou stavbou. Aj toto plemeno prešlo vplyvom vonkajších podmienok dlhodobým vývojom. Dnes je norické plemeno upevnené a zreteľne definované.

Jedným z významných chovateľov koní nielen v rámci Slovenskej republiky sú Lesy SR, š. p., ktorý sa zaoberá chovom chladnokrvných koní plemena norik muránskeho typu. Chov koní sa realizuje na OZ Revúca, v SCHK Dobšiná. Okrem Dobšinej sa chov norika muránskeho typu postupne rozšíril na celé územie Slovenskej republiky.

Chovná oblasť je vymedzená územím Slovenskej republiky. Ďalej to môžu byť jednotlivé chovy alebo chovateľské združenia v zahraničí, o ktorých na ich požiadanie rozhodne Rada PK plemena norik muránskeho typu.

Početnosť aktívnych plemenných koní v plemennej knihe sa pohybuje na úrovni 20 žrebčov a 500 kobýl. Z uvedeného počtu kobýl je v reprodukcii zapojených len cca 60.

2 Plemenná kniha

Účelom PK plemena norik muránskeho typu je zabezpečovať cieľavedomé a sústavné zdokonaľovanie genetickej úrovne chovanej populácie norika muránskeho typu v záujme zvyšovania jej výkonnosti a konkurencie schopnosti. PK je dokument vedený formou elektronickej databázy alebo písomnou formou. Plemenná kniha plemena norik muránskeho typu je jednotná a otvorená. Jednotnosť PK vyjadruje skutočnosť, že v rámci SR sa zriaďuje jedna PK pre dané plemeno. Otvorenosť PK znamená, že je prístupná pre všetkých chovateľov aj v budúcnosti, a že do nej môžu byť zapísané za stanovených podmienok žrebce a kobyly, ktoré nepochádzajú z rodičov zapísaných do PK, ale majú známy pôvod a vykazujú

typické znaky plemena (imigrácia génov) v súlade s medzinárodnými pravidlami (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012).

2.1 Plemenná kniha norika muránskeho typu zahŕňa:

- Register chovateľov (ďalej len RCH)
- Plemenný register (ďalej len PR)
- Pripúšťací register (ďalej len PrR)

2.1.1 V RCH sú evidovaní všetci riadni, pridružení a evidovaní chovatelia.

2.1.2 V PR je evidované samčie aj samičie potomstvo žrebcov a kobýl, ktoré nie je zapísané do PK. Zväz môže odmietnuť registráciu samčieho alebo samičieho potomstva žrebcov, ktoré nie sú zahrnuté do šľachtiteľského programu (ich použitie nie je v súlade so šľachtiteľským programom alebo preukázateľne zhoršuje úroveň svojho potomstva). Odmietnutie zápisu musí byť v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012.

2.1.3 V PrR sú evidované všetky pripustenia kobýl a pripúšťajúce žrebce, vrátane prevedených inseminácií a transferu embryí.

Pre účely vedenia PrR sa vedie nasledovná plemenárska dokumentácia:

- pripúšťací lístok bielej farby potvrdí UCHO a po potvrdení ho dostane majiteľ žrebca;
- pripúšťací lístok červenej farby je archivovaný v UCHO;
- hlásenka modrej farby o narodení žriebäťa patrí majiteľovi kobyly a zároveň je hlásenkou o narodení žriebäťa, pri úhyne žriebäťa sa archívuje v UCHO;
- hlásenka zelenej farby o narodení žriebäťa je archivovaná v UCHO. Vyplnená zelená hlásenka slúži ako podklad pre vydanie identifikačného dokladu koňa.

2.2 Plemenná kniha sa člení na:

- Plemennú knihu žrebcov
- Plemennú knihu kobýl
- Plemennú knihu žriebät a valachov

2.2.1 Plemenná kniha žrebcov

PK žrebcov sa nečlení. Do PK žrebcov sa zapisujú žrebce po splnení špecificky daných podmienok stanovených v zákonných normách a v smerniciach Rady PK plemena norik muránskeho typu, po splnení ustanovení šľachtiteľského programu a tohto štatútu, prihlásením žrebca do PK a predložením Potvrdenia o pôvode koňa.

Plemenným žrebcom plemena norik muránskeho typu môže byť len jedinec pochádzajúci z čistokrvnej plemenitby a z matky zapísanej v HPK (Hlavná plemenná kniha), ktorej majiteľ ju prihlási do PK. Z dôvodu málo početnosti plemena môžu byť do PK žrebcov zaradené i plemenné žrebce fylogeneticky príbuzných plemien po odsúhlasení Radou PK plemena norik muránskeho typu.

Pokiaľ sa pri zápise žrebca vychádzalo z chybných predpokladov čo sa týka pôvodu, môže sa uskutočniť zmena zápisu.

2.2.2 Plemenná kniha kobýl

Do PK kobýl sa zapisujú všetky kobyly príslušného plemena po splnení špecificky daných podmienok stanovených v zákonných normách, v smerniciach Rady PK plemena norik muránskeho typu a v šľachtiteľskom programe, pokiaľ neboli na základe rozhodnutia chovateľa z PK individuálne vylúčené. Vylúčené kobyly môžu byť znovu zapísané.

PK kobýl je členená do troch oddielov:

2.2.2.1. **Hlavná plemenná kniha (HPK) – Sekcia A**

Otec, otec matky a otec starej matky kobyly v priamej materskej línii do 4. generácie predkov musí byť príslušníkom vlastnej chovnej populácie plemena alebo takej populácie, ktorá spĺňa zámery a ciele Šľachtiteľského programu norika muránskeho typu, podiel príslušných génov (krvi) daného plemena v 4. generácii predkov musí dosiahnuť najmenej 87,5 %.

Výsledné hodnotenie typu, exteriéru a posudzovaných úžitkových znakov musí dosiahnuť najmenej 7,1 bodu.

Hlavná plemenná kniha musí obsahovať:

- a/ životné číslo koňa UELN
- b/ trvalé označenie výpalom
- c/ základné číslo a meno v plemennej knihe
- d/ dátum narodenia (deň, mesiac a rok)
- e/ plemeno a pohlavie
- f/ základnú farbu a podrobný popis odznakov, vírov a výpalov, základné telesné rozmery
- g/ výslednú klasifikáciu pri zápise do plemennej knihy
- h/ životné alebo základné číslo a meno otca a matky
- ch/ meno a adresu chovateľa
- i/ meno a adresu majiteľa / žiadateľa
- j/ dátum zápisu do plemennej knihy
- k/ dátum a dôvod vyradenia z plemennej knihy
- l/ pri koňoch narodených z inseminácie alebo z embryotransferu overenie pôvodu DNA testom
- m/ následné výsledky v chove, príp. výsledky výkonnostných skúšok

2.2.2.2 **Plemenná kniha (PK) – Sekcia B**

Otec a otec matky kobyly v priamej materskej línii musí byť najmenej do 4. generácie predkov príslušníkom vlastnej chovnej populácie plemena a splniť čl. 3.

Výsledné hodnotenie typu, exteriéru a posudzovaných úžitkových znakov musí dosiahnuť najmenej 6,1 bodu.

Plemenná kniha musí obsahovať:

- a/ životné číslo koňa UELN
- b/ trvalé označenie výpalom
- c/ základné číslo a meno v plemennej knihe
- d/ dátum narodenia (deň, mesiac a rok)
- e/ plemeno a pohlavie
- f/ základnú farbu a podrobný popis odznakov, vírov a výpalov, základné telesné rozmery
- g/ výslednú klasifikáciu pri zápise do plemennej knihy
- h/ životné alebo základné číslo a meno otca a matky
- ch/ meno a adresu chovateľa
- i/ meno a adresu majiteľa / žiadateľa
- j/ dátum zápisu do plemennej knihy
- k/ dátum a dôvod vyradenia z plemennej knihy
- l/ pri koňoch narodených z inseminácie alebo z embryotransferu overenie pôvodu DNA testom
- m/ následné výsledky v chove, príp. výsledky výkonnostných skúšok

2.2.2.3 **Pomocná plemenná kniha (1. PPK) – Sekcia C**

Otec a otec matky kobyly v priamej materskej línii musí byť najmenej do 3. generácie predkov príslušníkom vlastnej chovnej populácie plemena a splniť čl. 3.

Výsledky hodnotenia typu, exteriéru a posudzovaných úžitkových znakov musia dosiahnuť najmenej 5,1 bodu.

Pomocná plemenná kniha (1. PPK) musí obsahovať:

- a/ životné číslo koňa UELN
- b/ trvalé označenie výpalom
- c/ základné číslo a meno v plemennej knihe
- d/ dátum narodenia (deň, mesiac a rok)
- e/ plemeno a pohlavie
- f/ základnú farbu a podrobný popis odznakov, vírov a výpalov, základné telesné rozmery
- g/ výslednú klasifikáciu pri zápise do plemennej knihy
- h/ životné alebo základné číslo a meno otca a matky
- ch/ meno a adresu chovateľa
- i/ meno a adresu majiteľa / žiadateľa
- j/ dátum zápisu do plemennej knihy
- k/ dátum a dôvod vyradenia z plemennej knihy
- l/ pri koňoch narodených z inseminácie alebo z embryotransferu overenie pôvodu DNA testom
- m/ následné výsledky v chove, príp. výsledky výkonnostných skúšok

2.2.3 Plemenná kniha žriebät a valachov

Tento oddiel PK sa vedie pre jedince, ktoré nedosiahli vek nutný pre zápis do jednotlivých oddielov PK alebo boli vykastrované, a ich výsledky slúžia pri hodnotení ich predkov alebo súrodencov.

2.3 Dodatočné zmeny zápisu

Pokiaľ sa pri zápise kobyly vychádza z chybných predpokladov čo sa týka jej pôvodu, môže sa uskutočniť zmena zápisu.

2.4 Vyššie zaradenie kobyly

Kobyly, ktoré sú zapísané do jedného z oddielov PK, môžu byť na základe zdôvodnenej žiadosti v stanovenom termíne znovu predvedené pred komisiu, a na základe posúdenia môže byť zaradenie kobyly opravené.

2.5 Štátna plemenná kniha (ŠPK)

Do ŠPK môže byť zapísaná iba kobyly, ktorá spĺňa podmienky pre daný oddiel PK (akceleračný program).

2.6 Odhlásenie kobýl

Odhlásenie kobýl z dôvodu predaja, resp. zápisu do inej plemennej knihy musí majiteľ nahlásiť písomne, a to najneskôr 6 týždňov pred koncom roka. Vyškrtnutie v dôsledku smrti alebo nutného porazenia sa musí zväzu ohlásiť v zmysle vykonávacej Vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (ďalej len MPRV SR) 16/2012 o identifikácii a registrácii koňovitých zvierat.

2.7 Znovu zapísanie kobýl

Odhlásená kobyly môže byť kedykoľvek znovu zapísaná na základe písomnej žiadosti majiteľa pri zachovaní jej predchádzajúceho štatútu zapísania. Znovu zapísanie je spoplatnené v zmysle aktuálneho cenového výmeru.

3 Použitie iných plemien

3.1 Použitie jedincov iných chovných populácií sa riadi odsúhlasením Radou PK plemena norik muránskeho typu, a to vždy individuálne v konkrétnych prípadoch.

3.2 Po zápise žrebcov iných plemien do PK plemena norik muránskeho typu sú tieto postavené na rovnakú úroveň ako žrebce norika muránskeho typu, vrátane ich potomstva.

3.3 O spôsobe a rozsahu použitia žrebcov a kobýl iných plemien rozhoduje Rada PK plemena norik muránskeho typu.

4 Metódy selekcie (výberu)

- a) Zlepšovanie genofondu a exteriéru chovných koní sa zabezpečuje systematickým výberom (selekciou).
- b) Kone môžu byť zapísané do PK vtedy, keď budú zhodnotenú nasledujúce kritériá.

4.1 Pôvod

Pri jeho posudzovaní sa uprednostňujú jedince s rodičmi a ďalšími predkami zapísanými do plemenných kníh. Pôvod musí byť po stránke krvných kombinácií čo najhomogénnejší.

4.2 Posudzovanie zovňajška (exteriéru)

Pri posudzovaní zovňajška sa predovšetkým hodnotí plemenný typ, pohlavný výraz, telesná stavba, korektnosť a pravidelnosť chodov, ich kmihuplnosť, priestrannosť a ďalej celkový dojem koňa. Minimálna palicová výška na kohútiku pri zápise do hlavnej a pomocnej plemennej knihy je súčasťou šľachtiteľského programu. Podmienky zápisu stanovuje Rada PK plemena norik muránskeho typu.

4.3 Posudzovanie výkonnosti

Posudzovanie sa vykonáva pri skúškach výkonnosti žrebcov a kobýl a pri zápise do PK. Posudzuje sa predovšetkým charakter, temperament, pohotová pripravenosť k výkonu, ovládateľnosť v jednozáprahu, skúška spoľahlivosti v ťažkom ťahu, mechanika pohybu, vlastná výkonnosť, zdravie a konštitučná tvrdosť.

4.4 Pri posudzovaní vlastností sa používa bodové hodnotenie škály 1 – 10 (STN 46 6310 „Plemenné kone“ z roku 1997).

4.5 Ako ďalšie selekčné kritériá sa používajú:

- hodnotenie plodnosti žrebcov, % žrebnosti a natality v minulých pripúšťacích obdobiach;
- kontrola dedičnosti úžitkových vlastností pomocou hodnotenia potomstva hlavne pri triedení žriebät a na prehliadkach;
- hodnotenie dlhovekosti v reprodukčnom procese kobýl:
 - ~ dobre plodné (3 žriebätá v 5 chovných rokoch),
 - ~ veľmi plodné (6 žriebät v 8 chovných rokoch alebo celkom 10 narodených žriebät);
- hodnotenie žrebcov na základe výkonnosti potomstva (furmanské súťaže).

5 Posudzovanie sledovaných znakov

Pri žrebcoch a kobylách sa hodnotia znaky formou lineárneho hodnotenia, ktoré je súčasťou šľachtiteľského programu. Účelom hodnotenia je snaha vylúčiť z plemenitby jedince s exteriérovými nedostatkami, ako aj s nedostatočne prezentovanými ukazovateľmi výkonnosti. Pri plemenných koňoch sa požaduje výborný zdravotný stav bez geneticky dedičných chýb a chorôb, s dobrou plodnosťou.

6 Akceleračný program

Akceleračný program (ďalej len AP) je výberovým programom, ktorého cieľom je urýchliť selekčnú prácu v chove chladnokrvných koní. Snahou AP je vytvoriť tzv. plemenné jadro – s preukázanou vlastnou výkonnosťou alebo výkonnosťou potomstva a kvalitným rodokmeňom. ZCHKS sa usiluje o vytvorenie takých podmienok pre svojich členov, aby mohli byť preverené kobyly pripúšťané preverenými žrebcami. AP je každoročne aktualizovaný Radou PK plemena norik muránskeho typu a tvorí súčasť Šľachtiteľského programu norika muránskeho typu.

7 Zmena údajov o majiteľovi, držiteľovi a o koňovitom zvierati

Všetky zmeny údajov v súvislosti s chovom koňa (t.j. zmena bydliska majiteľa / držiteľa a pod., ďalej úhyn koňa, predaj, zmena farby a odznaku, výsledky výkonnostných skúšok, atď.) musí aktuálny majiteľ (držiteľ) koňa nahlásiť – zaslať na predpísanom tlačive na úrad plemennej knihy. Termíny jednotlivých zmien stanovuje vykonávacia Vyhláška MPRV SR 16/2012 o identifikácii a registrácii koňovitých zvierat.

8 Vedenie plemennej knihy

8.1 V rámci SR je zriadená jedna PK pre plemeno norik muránskeho typu. Vedením PK je poverený Zväz chovateľov koní na Slovensku, družstvo, na základe oprávnenia vydaného MPRV SR.

8.2 ZCHKS môže na zmluvnom základe poveriť výkonom a zabezpečením jednotlivých činností spojených s vedením PK inú vybranú organizáciu.

8.3 PK plemena norik muránskeho typu je vedená formou počítačovej databázy v rozsahu Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012. Údaje z PK sú zverejňované on-line na www stránke ZCHKS, ktorá je priebežne aktualizovaná jedenkrát za mesiac.

8.4 Správu, údržbu a novelizáciu softwaru PK zaisťuje ZCHKS priamo alebo prostredníctvom inej poverenej organizácie. Zmeny softwaru je možné robiť iba so súhlasom ZCHKS.

9 Rada plemennej knihy

Pre riadenie PK stanoví Zväz radu plemennej knihy. Členov rady PK navrhuje a po schválení Predsedníctvom ZCHKS menuje predseda ZCHKS na dobu 3 rokov.

9.1 Rada PK je minimálne päťčlenná. K zasadaniu rady PK je prizývaný aj výkonný riaditeľ ZCHKS, ktorý zabezpečuje prípravu podkladov k rokovaniu a k realizácii prijatých opatrení.

9.2 Rada PK stanovuje metodické a organizačné postupy a zásady vedenia a riadenia PK, kontroluje ich plnenie. Rada PK má právo zo závažných dôvodov navrhnúť predstavenstvu pozastavenie, odmietnutie alebo zrušenie členstva v PK. K týmto dôvodom patrí napr. výrazné zhoršenie úrovne a zdravotného stavu chovu, hrubé nedostatky v evidencii, porušovanie štatútu PK a pod. Z rovnakých dôvodov je možné odmietnuť i zápis jednotlivých zvierat, hlavne žrebcov do PK.

10 Chovateľské (hodnotiteľské) komisie

Posudzovanie exteriéru a úžitkových vlastností žrebcov a kobýl vrátane ich potomstva sa uskutočňuje v súlade so stanoveným šľachtiteľským programom členmi chovateľskej (hodnotiacej) komisie z radov odborníkov spĺňajúcich podmienky odbornej spôsobilosti pre hodnotenie koní v zmysle Zákona NR SR č. 194/98 Z. z., Vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) 2015/262 a Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012. Výsledok rokovaní komisie je dosiahnutý väčšinou hlasov. Pri rovnakom počte hlasov rozhoduje hlas predsedu komisie. Členom komisie môže byť i zahraničný hodnotiteľ.

10.1 Chovateľská komisia pre hodnotenie kobýl a potomstva

Komisia je trojčlenná, pozostáva z 1 člena Rady PK plemena norik muránskeho typu a z 2 hodnotiteľov koní plemena norik muránskeho typu.

10.2 Chovateľská komisia pre hodnotenie žrebcov

10.2.1 Pre hodnotenie skúšok výkonnosti po staničnom teste

Komisia je minimálne 5-členná, pozostáva z predsedu výberovej komisie alebo ním menovaného zástupcu (člena výberovej komisie), 1 člena Rady PK plemena norik muránskeho typu, 1 hodnotiteľa plemena norik muránskeho typu, 1 aktívneho furmana a 1 zástupcu RVPS.

10.2.2 Pre ostatné hodnotenia žrebcov

Komisia je minimálne 3-členná, zložená z predsedu výberovej komisie alebo ním menovaného zástupcu (člena výberovej komisie), 1 zástupcu Rady PK plemena norik muránskeho typu a jedného hodnotiteľa.

10.2.3 Ak je členom komisie chovateľ alebo majiteľ hodnoteného žrebca, nebude sa prihliadať na jeho hodnotenie.

11 Vystavovanie a vydávanie identifikačných dokladov a potvrdení o pôvode koní

Identifikačné doklady a potvrdenia o pôvode koní vystavuje a vydáva ZCHKS na základe rozhodnutia MPRV SR. Postup pri vydávaní identifikačného dokumentu sa riadi Nariadením Komisie (EÚ) 2015/262 a Vyhláškou MPRV SR 16/2012 o identifikácii a registrácii koňovitých zvierat.

11.1 Identifikačný doklad (pas) koňa vydáva ZCHKS na základe rozhodnutia MPRV SR. Pri vystavovaní identifikačného dokladu sa postupuje v zmysle Nariadenia Komisie (EÚ) 2015/262 a Vyhlášky MPRV SR 16/2012.

11.2 Potvrdenie o pôvode (POP) koňa vydáva ZCHKS na všetky mladé a dospelé plemenné kone spĺňajúce podmienky Nariadenia Komisie (EÚ) 2015/262. Potvrdenie o pôvode koňa sa vystavuje po zaregistrovaní a označení žriebäť a, a po zaslaní potvrdeného pripúšťacieho lístka na ZCHKS. Pri starších koňoch musí žiadateľ predložiť žiadosť o vystavenie POP s originálom riadne vyplneného pripúšťacieho lístka alebo relevantného dokladu o nadobudnutí koňa, a s grafickým popisom koňa. Potvrdenie má platnosť oficiálneho dokladu o pôvode a je možné využiť ho pri predaji, výstavách, zvodoch, likvidácii poistných udalostí a pod. Zároveň slúži ako potvrdenie vlastníctva koňovitého zvieratá.

11.3 Overovanie pôvodu. Pri overovaní zistených pôvodov môže žiadať organizácia určená k vedeniu PK overenie pôvodu podľa DNA.

12 Označovanie a identifikácia koní

12.1 Všetky kone plemena norik muránskeho typu sa označujú výpalom (na žiadosť majiteľa môže byť táto identifikácia doplnená čipom).

12.2 Systém označovania závisí od špecifikácie chovu:

12.2.1 Šľachtiteľské (chránené) chovy vypaľujú žriebäť pred odstavom kmeňovým označením otca v ľavom sedle, poradovým číslom žriebäť a po otcovi v pravom sedle a vlastníckym symbolom na ľavom stehne.

12.2.2 V zemskom chove sa žriebäť vypaľujú pred odstavom kmeňovým označením otca v ľavom sedle, poradovým číslom žriebäť a po otcovi v pravom sedle a symbolom SK na ľavom stehne. Na pravé stehno žriebäť a môže po schválení Radou PK plemena norik muránskeho typu chovateľ v zemskom chove vypáliť vlastnícky symbol, ktorý však nie je povinnou súčasťou označovania koní.

12.3 Výška vypálených čísel je 3,5 – 4 cm.

12.4 Pri zápise žrebca a kobýl do PK sa im evidenčne prideliuje základné číslo, ktoré sa nevypaľuje (zvieratá sú označené matričnými číslami).

13 Identifikácia a overovanie pôvodu podľa DNA genotypu

13.1 Identifikácia pôvodu pomocou DNA genotypu je bezpodmienečne nutná pred zápisom žrebca do PK. Náklady znáša v tomto prípade žiadateľ o licenciu a zápis žrebca do PK.

13.2 U každého zapísaného koňa, príp. u koňa predvedeného k zápisu a u žriebäť a, ktoré má byť registrované, môže ZCHKS žiadať výsledky overovania pôvodu podľa DNA genotypu. Výsledky DNA genotypu sú uložené vo zväze.

13.3 Pred vystavením Potvrdenia o pôvode koňa sa musí vykonať overenie pôvodu podľa DNA genotypu v týchto prípadoch:

- a) žriebä sa narodilo z inseminácie alebo embryotransferu, náklady znáša chovateľ;
- b) ak existujú pochybnosti o udanom pôvode v prípade, že:
 - kobyla bola v priebehu ruje pripustená dvomi alebo viacerými žrebcami;
 - žriebä nebolo identifikované pod matkou;
 - keď je posledný dátum pripustenia kobylky v rozpore s dátumom ožrebenia kobylky;

- keď farba potomka nesúhlasí s farbou rodičov, t.j. pokiaľ sú rodičia ryšiaky a žriebä má inú farbu ako ryšavú, alebo je žriebä beluš a ani jeden z rodičov nie je beluš;
V týchto prípadoch znáša náklady chovateľ alebo majiteľ koňa.

14 Pomenovanie koní

V šľachtiteľských (chránených) chovoch a v zemskej chove sa pepinieri a plemenné žrebce pomenúvajú kmeňovým označením otca, ku ktorému sa priraduje rímske číslo označujúce poradie pepiniera v danej línii (kmeň).

Plemenné kobyly (v šľachtiteľskom aj v zemskej chove): pri kobylách zapísaných v PK sa používa systém, podľa ktorého im zostáva žriebäcie meno tvorené žriebäcím výpalom. Za výpalom sa môže uviesť športové meno koňa.

15 Členstvo v plemennej knihe

Členstvo v PK plemena norik muránskeho typu poznáme riadne, pridružené a evidované.

15.1 Riadnymi členmi PK plemena norik muránskeho typu sú všetci chovatelia koní plemena norik muránskeho typu, ktorí sa prihlásili do PK.

15.2 Pridruženými členmi PK môžu byť majitelia koní, ktorí spĺňajú nasledujúce podmienky:

- a) podajú písomnú prihlášku k zapísaniu svojich žrebčov a kobýl do PK,
- b) uhradia registračné poplatky,
- c) zaviazu sa k dodržaniu Štatútu PK plemena norik muránskeho typu,
- d) nechajú zapísať kobylu alebo žrebca do PK po schválení štatútu PK.

15.3 Evidovaný člen je majiteľ koňa, ktorý spĺňa podmienky pre vystavenie potvrdenia o pôvode.

15.4 Práva a povinnosti riadnych, pridružených a evidovaných členov PK plemena norik muránskeho typu vyplývajú z tohto štatútu.

16 Medzinárodná spolupráca

16.1 ZCHKS zaisťuje medzinárodnú spoluprácu s chovateľskými zväzmi a organizáciami združujúcimi chovateľov plemena norik muránskeho typu a fylogeneticky príbuzných plemien koní podobného chovného cieľa hlavne pri riešení a inovácii metodických, organizačných a technických postupov vedenia PK, pri vymedzení a uznaní podkladov pre medzinárodný obchod s plemennými zvieratami.

16.2 ZCHKS ako nositeľ PK je garantom PK plemena norik muránskeho typu voči zahraničiu.

17 Finančné predpisy plemennej knihy

17.1 Vedenie PK je účelovou činnosťou vykonávanou v prospech členov PK a systematického a efektívneho rozvoja plemena. Náklady spojené s vedením PK a zaistením technického a organizačného rozvoja PK sa uhrádzajú z poplatkov za vybrané úkony

platených majiteľmi zvierat, z dotácií, prípadne z aktivít ZCHKS, z organizácií poverených výkonom jednotlivých činností, z dedičstva a darov.

17.2 Výšku poplatkov a spôsob hospodárenia určuje Finančný poriadok PK (cenový výmer), ktorý je nedeliteľnou súčasťou Štatútu PK plemena norik muránskeho typu. Finančný poriadok stanoví a aktualizuje ZCHKS. Zásady finančných predpisov a hospodárenia PK podliehajú schváleniu Predstavenstvom ZCHKS.

18 Finančný poriadok

Hospodárenie PK sa riadi cenovým výmerom, ktorý je každoročne aktualizovaný a zverejnený na www stránke ZCHKS.

18.1 Účelom cenového výmeru je stanoviť jednotné, platné a kontrolovateľné pravidlá finančnej účasti členov PK na tvorbe zdrojov potrebných pre vedenie PK.

18.2 Predmet finančnej činnosti

Členovia PK sa zúčastňujú na tvorbe zdrojov formou poplatkov za vymedzené úkony spojené s vedením PK v rozsahu cenového výmeru.

18.3 Výšku poplatkov za jednotlivé úkony PK navrhuje a schvaľuje Predstavenstvo ZCHKS. Príjmy podľa sadzobníka sú súčasťou rozpočtu ZCHKS a dávajú sa na vedomie valnému zhromaždeniu. Cenový výmer vydáva alebo predkladá Predstavenstvo ZCHKS na obdobie najmenej 1 roka, a je povinné oboznámiť s ním všetkých členov plemennej knihy.

19 Prechodné ustanovenia

19.1 Zmeny štatútu PK vstupujú do platnosti dňom schválenia MPRV SR.

19.2 Súčasne s nadobudnutím platnosti príslušných ustanovení štatútu sa ruší doterajší štatút plemennej knihy.

19.3 Všetky zmeny v štatúte, odsúhlasené Radou PK plemena norik muránskeho typu, nadobúdajú účinnosť dňom schválenia Predstavenstvom ZCHKS.

20 Záverečné ustanovenie

Súčasťou Štatútu PK plemena norik muránskeho typu je Šľachtiteľský program norika muránskeho typu, ktorý obsahuje:

- akceleračný program plemena norik muránskeho typu,
- podmienky pre zaradenie žrebcov do 60-dňového testu,
- podmienky pre výkonnostné skúšky norika muránskeho typu,
- smernicu pre zaraďovanie žrebcov s vlastnou výkonnosťou do plemenitby,
- metodiku lineárneho hodnotenia norika muránskeho typu.

Vydal:

© **Zväz chovateľov koní na Slovensku - družstvo, 2017**

Moravecká 32
951 93 TOPOLEČIANKY
Slovenská republika

Tel.: 00421 / 37 630 15 59

Fax: 00421 / 37 630 15 59

Web: www.horses.sk

E-mail: zchks@horses.sk

Zostavili: prof. Ing. Marko Halo, PhD., Ing. Vladimír Šmelko, Ing. František Grác

Technická spolupráca: Ing. Lenka Polyaková

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR schválilo toto znenie Štatútu plemennej knihy plemena norik muránskeho typu.

Štatút schválený MPRV SR dňa 10. 2. 2017